

ЗМІСТ

пролог. пума 9

розділ перший. у клітці 13

іскри 14	алгоритми 34
яблука 18	посиденьки 36
пестоші 21	правила 38
напрямки 24	дракони 40
полярні ведмеді 26	стріли 43
плюсики 30	

розділ другий. Ключі 55

Відчувай 60	Уявляй 73
Пізнавай 65	Запалюй 84

розділ третій. на волі 89

страхи 90	температури 132
примари 101	дзеркала 134
уснішки 105	очі 136
цілі 108	сади 141
адам і кіз 110	обітниці 145
вуха 111	дерева доторку 154
терміни 116	відерця 158
еріки 123	стюардеси 161
пляжні будинки 128	приписи 164

поєми	167	обмани	259
хлопці	171	посилки	260
розмови	182	злість	263
хачі	185	розбите серце	271
вершкові сири	188	горе	274
привілеї	190	загарбники	278
острови	198	зони комфорту	288
валуни	204	елмерзи	293
кровопролиття	207	щасливиці	303
расисти	212	дурмани	305
запитання	230	піщані замки	310
дозволи	235	гітари	312
послуги	238	кіски	316
вузли	240	секунди	320
наліпки	243	ідеї	325
богині	251	вболівальники	327
конфлікти	252	рівні	329
потоки	255	людина	332
подяки			334

*Для кожної жінки, яка відроджується до життя.
Для дівчат, життя яких ніколи не поховать.*

А передусім для Тіш.

пролог

пума

Два літа тому ми з дружиною повели наших доньок до зоопарку. Гуляючи територією, ми побачили вивіску з рекламою великої тутешньої розваги: «Перегони з пумою». Ми попрямували туди, де інші сім'ї саме обирали собі оглядові місця, і відшукали пусту ділянку вздовж доріжки. Наша найменша, Амма, залізла моїй жінці на плечі, звідки доньці було ліпше бачити.

До глядачів вийшла жвава білявка в жилеті кольору хакі. Вона тримала мегафон і повідець від золотистого лабрадора ретривера. Це збило мене з пантелику. Про тварин я знаю небагато, але вирішила: якщо ця жінка пробуватиме переконати моїх дітей, будімо цей собака — пума, я вимагатиму назад свої гроші за «Перегони з пумою».

Білявка почала так:

— Вітаю усіх! Сьогодні ви зустрінетеся з пумою Табітою, мешканкою нашого зоопарку. Як гадаєте, це Табіта?

— Ні-і-і-і! — загукали діти.

— Ця мила лабрадорка — Мінні, найліпша подружка Табіти. Ми познайомили їх, коли Табіта була

геть маленька, і вони зростали разом, щоб Мінні допомогла нам приручити Табіту. Усе, що робить Мінні, Табіта одразу хоче повторити.

Доглядачка зоопарку попростувала до джипа, припаркованого позаду неї. Із вихлопної труби машини на патлатій мотузці звисав рожевий плюшевий кролик.

Жінка поцікавилася:

— У кого з вас також є лабрадор?

Догори миттю здійнялися маленькі ручки.

— А чий лабрадор любить ганятися за м'ячиком?

— Мій! — заверещали дітлахи.

— Бачите, а Мінні обожнює ганятися за цим кроликом! Тому спочатку за ним поганяється Мінні, а Табіта спостерігатиме, як це робиться. Потім ми з вами полічимо від п'яти до одного, я відчиню клітку Табіти — і вона помчить за кроликом. Наприкінці доріжки, деś за сотню метрів звідси, Табіту чекатиме смачнющий стейк.

Доглядачка скинула покривало з Табітиної клітки й підвела Мінні, нетерплячу і засапану, до стартової лінії. Відтак подала сигнал джипові, і той різко зрушив із місця. Тоді вона відпустила Мінні з повідця, і ми всі замилювалися тим, як золотиста лабрадорка радісно побігла за брудним рожевим кроликом. Діти із захватом заплескали в долоні. Дорослі змахнули піт із чола.

Нарешті настав час для великого виходу Табіти. Ми в унісон почали відлік: «П'ять, чотири, три, два, один...». А тоді доглядачка розчахнула дверцята клітки, і кролик удруте понісся за джипом. Табіта вистрибнула назовні, незмигно зосереджена на кролику, суцільною плямистою стрілою. Кілька секунд — і вона була на фініші. Доглядачка зоопарку свиснула й кинула їй стейк. Табіта притиснула його своїми великими,

як рукавиці для духовки, лапами, опустилася в куряву й почала жувати нагороду під оплески натовпу.

Я не плескала. Мене охопила нудота. Приручення Табіти видавалося... знайомим.

Я споглядала, як Табіта ласує своїм стейком у пилюці зоопарку, і думала: *День у день ця дика тварина переслідує брудних рожевих кроликів об'їждженою вузькою доріжкою, розчищеною для неї. Ніколи не позирає ні лівобіч, ні правобіч. Ніколи не ловить цього клятого кролика, задовольняючись натомість покупним стейком і побіжним схваленням від спітнілих незнайомих. Слухається кожної команди доглядачки, точнісінько як Мінні, бо її навчили вірити, що й вона також є лабрадоркою. Несвідома того, що якби вона згадала про свою дикість — бодай на мить, — то розірвала б своїх доглядачів на шматки.*

Коли Табіта доїла, доглядачка зоопарку відчинила ворота, що вели на маленьке огорожене поле. Табіта увійшла, і ворота зачинилися за нею. Доглядачка знову підняла свій мегафон і заохотила ставити їй запитання. Маленька дівчинка приблизно дев'яти років підняла руку і спитала:

— А Табіті не сумно? Хіба вона не тужить за дикою природою?

— Пробач, я тебе не почула, — відказала доглядачка зоопарку. — Можеш повторити?

Мама дитини проказала голосніше:

— Вона хоче знати, чи Табіта сумує за волею.

Доглядачка всміхнулася і відповіла:

— Ні. Табіта тут народилася. Вона не знає іншого життя. І ніколи не була на волі. Тут Табіті добре ведеться. Вона тут у більшій безпеці, ніж була б у дикій природі.

Поки доглядачка розводилася про пум, народжених у неволі, моя найстарша донька, Тіш, штурхнула мене в бік і показала на Табіту. Там, на полі, далеко від Мінні та доглядачів, Табіта змінила поставу. Високо піднявши голову, вона походжала вздовж паркану, вивчаючи межі, створені для неї цією загородою. Туди й назад, туди й назад, зупиняючись лише для того, щоб поглянути на щось за огорожею. Немовби щось пригадувала. Велична на вигляд. І дещо загрозна.

Тіш прошепотіла до мене:

— Мамо, вона знову дика.

Я кивнула, не відводячи погляду від рухів Табіти. Хотіла б я її запитати: «Що коїться у тебе всередині?».

Я знала, що вона мені відповіла б. Вона сказала б: «З моїм життям щось *не так*. Я стривожена і розгублена. Чуття підказує, що все має бути прекраснішим, ніж зараз є. Я уявляю безпарканні, безмежні саванни. Я хочу бігати й полювати, і вбивати. Я хочу спати під чорнильно-чорним німотним небом, що всіяне зірками. Усе це таке справжнє, що я немовби відчуваю його на смак».

А потім вона озирнулася б на клітку — єдиний дім, який у неї коли-небудь був. Вона поглянула б на усміхнених доглядачів, на змуджених роззяв, на благальні очі й захекані стрибки своєї найліпшої подрутки-лабрадорки.

Тоді вона зітхнула б і мовила: «Зрештою, мені слід бути вдячною. У мене тут доволі пристойне життя. І було б божевіллям бажати того, чого навіть не існує».

А я їй сказала б:

Табіто. Ти не божевільна.

Ти — бісова пума.

розділ перший

у клітці

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

іскри

Чотири роки тому, заміжня за батьком трьох моїх дітей, я закохалася в жінку.

Набагато пізніше я спостерігала, як ця жінка відїздила від мого будинку, щоби зустрітися з моїми батьками й утаємничити їх у свій план освідчення. Вона гадала, буцім я не знала про те, що діялося того недільного ранку, проте я все зрозуміла.

Зачувши, як вона повертається, я вмостилася на дивані, розгорнула книжку й спробувала заспокоїти пульс. Вона увійшла і без зволікань наблизилася до мене, схилилася, поцілувала мене в чоло. Відтак відкинула волосся з моєї шиї й глибоко вдихнула мій запах, як то завжди робила. Потім вона підвелася і вийшла до спальні. Я сходила на кухню налити їй кави, а коли озирнулася, вона стояла просто переді мною, на одному коліні, простягаючи обручку. Її погляд був упевненим і прохальним, очі широко розклепленими і зосередженими, небесно-голубими, бездонними.

— Я не могла чекати, — промовила вона. — Просто не могла чекати більше ні хвилини.

Пізніше, у ліжку, я поклала голову їй на груди, поки ми говорили про її ранок. Вона відкрилася моїм батькам:

«Я люблю ваших доньку й онуків так, як ніколи раніше не любила. Усе попереднє життя я згаяла в пошуках і підготовці до них. Я обіцяю вам, що завжди любитиму і захищатиму їх». Материні губи затремтіли від страху й мужності, коли вона відказала: «Еббі. Я не бачила свою доньку такою живою, відколи їй було десять».

Того ранку було сказано ще багато всього, проте ця перша відповідь моєї матері вигулькнула переді мною, як речення в романі, що просить його підкреслити:

Я не бачила свою доньку такою живою, відколи їй було десять.

Моя мама бачила, як загасають іскри в моїх очах протягом мого десятого року на Землі. І тепер, тридцять років по тому, вона стала свідком повернення колишніх іскор. За останні кілька місяців змінилася вся моя постава. Я була велична на вигляд. І дещо загрозлива.

Після того дня я почала запитувати себе: *Куди поділися іскри в очах у десятирічної мене? Як я втратила себе?*

Я дослідила це питання й дійшла такого висновку: Десять — це той вік, коли ми вчимося бути хорошими дівчатками і справжніми хлопчиками. Десять — це коли діти починають приховувати те, ким вони є, щоб стати тим, чого від них очікує світ. Приблизно в десять років ми починаємо інтерналізувати своє формальне приручення.

Десять — це вік, коли світ посадив мене на місце, наказав поводитися тихо і показав мені на мої клітки:

Ось почуття, які тобі дозволено виявляти.

Ось як жінка має діяти.

Ось тіло, якого тобі треба прагнути.

Ось речі, в які ти будеш вірити.

Ось люди, яких ти можеш любити.